

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Uutena kokonaisuutena varautumisen lisäksi strategiassa käsitellään kykyä vastata häiriötilanteisiin ja kriiseihin, eli vastetta. Tämä on erittäin kannatettava tarkastelunäkökulman laajentaminen aikana, jolloin on konkreettinen mahdollisuus sille, että joudutaan tositoimiin. Keskeinen muutos edelliseen vastaavaan strategiaan on se, että Venäjän toiminta näyttäytyy nyt maskitta ja joudumme mukauttamaan toimintamme koko yhteiskunnan leveydeltä sen mukaiseksi.

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Jaksossa 3.2 "Riskien arviointi", s. 28-30 olisi hyvä tuoda esille vielä selkeämmin se, että riskin suuruus muodostuu ei pelkästään epätoivotun tapahtuman seurauksista, jollaiseksi käsite riski usein mielletään, vaan yhtäältä myös tapahtuman todennäköisyydestä. Tätä yhteyttä kuvataan monesti riskitulolla, jolla osoitetaan että riskin suuruuteen vaikuttavat kumpikin tulon tekijä.

Strategian lukemalla on vaikea saada käsitystä siitä, mitkä ovat suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kaikkein keskeisimmät uhkat ja varautumistoimenpiteet. Strategiassa on perustellen kerrottu, että oikeastaan kaikki yhteiskunnan toiminta on välttämätöntä turvallisuuden kannalta. Tämä on ymmärrettävää kun tunnistetaan että strategia laaditaan eri hallinnonalojen yhteisenä hankkeessa, jossa kullakin hallinnonalalla on omat intressinsä turvattavanaan. Valittu

lähestymistapa ei kuitenkaan tarjoa riittäviä eväitä konkreettiseen varautumistyöhön. Kriisitilanteessa yhteiskunnan toimintaa ja voimavarojen suuntaamista on pakko voimakkaasti priorisoida. Siinä työssä nyt lausunnolla olevan sisältöisestä turvallisuusstrategiasta ei ole juurikaan hyötyä.

Varautumisen uhkamallien osalta olisi tarkoituksenmukaista tuoda strategiassa esille se, miten ne linkittyvät valmiuslain 3 §:ssä säädettyyn poikkeusolojen määritelmään. Valmiuslailla ja sen nojalla tehtävillä päätöksillä - poikkeusolojen toteaminen ja erityisten toimivaltuuksien käyttöönotto - on keskeinen merkitys yhteiskunnan toiminnalle kriisitilanteessa.

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Perustuivatpa strategiset tehtävät lainsäädäntöön, sopimuksiin tai vapaaehtoisuuteen ja olipa tehtävien toteuttaja viranomainen, yritys tai kolmannen sektorin toimija, osallistuu eri suorituskykyjen ja vasteiden toteuttamiseen lukuisia eri toimijoita. Varsinainen toimija, jota koskevat lakisäätteiset velvoitteet tms, ei useinkaan yksin pysty tuottamaan sitä suorituskykyä ja vastetta, jota ao. tilanne edellyttää, vaan on riippuvainen alihankkijoista, joita voi olla alenevassa ketjussa useita. Nämä voivat olla viranomaisia, yrityksiä ja kolmannen sektorin toimijoita. Keskinäisriippuvuuksien ja alihankintaketjujen hallinta on keskeisessä asemassa toiminnan onnistumisen kannalta.

Alihankintaketjuihin liittyen on tarpeellista tuoda esille se aiemmin huomiotta ollut seikka, että tilanteen eskaloituessa ja tarvittaessa tavanomaista tilannetta enemmän suorituskykyä, on todennäköistä että useat eri tahot ovat odottamassa alihankkijoidensa toiminnan ylöskaalaamista. Tästä on saatettu sopia sopimuksin ottamatta kuitenkaan huomioon sitä, että tällaisessa tilanteessa useat eri toimijat tarvitsevat palveluita tai tuotteita merkittävästi normaalitilannetta suurempia määriä. Tämä seikka tulisi nostaa esille strategian tasollakin, jotta haastetta päästäisiin taklaamaan operatiivisessa suunnittelussa, eikä olisi epärealistisia odotuksia poikkeustilanteen suorituskyvystä.

Tähän liittyy myös se, että miten rajallisten resurssien käyttöä allokoidaan, onko tätä varten jokin viranomainen joka tätä tekee. Monesti saattaa olla käsitys että sellainen on, mutta tehtävälle tulee luonnollisestikin olla lakiperusta. Kysymys on, että onko resurssien käytön ohjaamiselle toimivalta kaikissa eri turvallisuustilanteissa vaiko vain joissakin. Jos tällaista toimivaltaa ei ole millään viranomaisella, niin miten asia hoidetaan yhteiskunnan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisesti ja tilanteen vaatimassa turbulenttisessa ympäristössä. Tapahtuuko tämä alan toimijoiden yhteistyönä, osana huoltovarmuusorganisaation toimintaa vai muulla tavoin.

Muutoksena aiempaan vaikeisiin tilanteisiin varautumiseen on Ukrainan sodan kokemusten valossa se, että tilanne saattaa olla hyvin pitkäkestoinen ja muuttua yhteiskunnan kannalta jäätäneeksi

kriisiksi. Tämä olisi hyvä todeta sen sijaan, että ajattelu perustuu perinteiseen ajatukseen melko lyhytkestoisesta kriisistä, jonka jälkeen toivutaan ja palaudutaan normaalitilaan.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Jaksossa 5.1 ”Julkinen hallinto”, s. 42-43 todetaan, että alueellisen varautumisen tehtävien toteuttaminen koostuu useista toiminnoista ja että keskeiset yhteistoiminnan alustat ovat käytännössä tiedon jakamisen välineitä. Käytännössä alueellinen varautuminen on monella toimintasektorilla nykyisin vailla sisältöä ja toimijoita. Toimivaltaa omaavat tekijät on inflatoitu hallinnon keventämisen ja muutosten myötä, mutta odotukset kattavalle alueelliselle varautumiselle elävät tavoite- ja suunnitteluasiakirjoissa.

Lisäksi olisi hyvä tunnistaa, että monella toimialalla varautuminen on nykyaikana valtakunnallista, ilman alueellista viitekehystä. Esimerkiksi tietoliikenneyhteydet ja -palvelut ovat valtakunnallisia, niitä ei tuoteta alueellisesti vaan keskitetysti, mikä tulee ottaa huomioon varautumisessa ja toimenpiteissä. Eriyksen tärkeää tämä on, jos maan eri osat ovat eri turvallisuustilanteessa, esim. poikkeusolot ja niiden nojalla käyttöönotettuja ao. toimialaan liittyviä lisätoimivaltuuksia on käytössä vain joissakin osissa maata.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

9. ”Suomen sotilaallinen puolustaminen”, s. 67 kuvataan asiaan liittyviä toimijoita. Tekstissä mainitaan elinkeinoelämän toimijoista korostuvat osaamisen kehittämisen, kunnossapidon ja ruokahuollon palveluita tuottavat Puolustusvoimien strategiset kumppanit. Erillisverkot tuo esille, että sen rooli Puolustusvoimien kannalta on erittäin keskeinen, niin kuituverkon kuin myös viranomaisviestintäverkko Virven osalta.

14. ”Yhteiskuntajärjestystä vaarantavan rikollisuuden torjunta”, s. 75 strategiassa voitaisiin korostaa, että turvallisuusviranomaisten PTR-yhteistyössä tulisi vahvemmin hyödyntää yhteisiä tietojärjestelmiä ja tehdä lainsäädännöllistä kehitystyötä, jotta samaa tiedusteluaineistoa voisi hyödyntää laajemmin viranomaisyhteistyössä. Tällä hetkellä esimerkiksi videovalvonnan hyödyntämiseen liittyvät säädökset on eri viranomaisilla hyvin erilaisia, mikä hankaloittaa yhteisten tietojärjestelmien käyttämistä.

17. "Väestön suojaaminen", s. 80 tekstissä esitettyjen toimintamallien, työnjaon ja osaamisen kehittämisen lisäksi väestönsuojeluun osallistuvien viranomaisten viestintä- ja tietojärjestelmiä tulisi kehittää kriisinkestäviksi.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Kansalaisten avunhälyttämismahdollisuuksien, turvallisuusviranomaisten johtamisen, väestön varottamisen, sekä tilannekuvan luomisen ja jakamisen takia toimivat ja riittävästi varmennetut kriittisen viestinnän yhteydet ja niihin liittyvät palvelut sekä näiden varmentaminen ovat keskeisiä asioita. Tämä seikka olisi hyvä tuoda strategiassa nykyistä selvemmin esille. Myös se, että näiden palveluiden tulee vastata viranomaisten muuttuviin tarpeisiin, mm. laajakaistaisuus (Virve 2) ja varautumisvaatimusten koventuminen.

Lounema Tomi
Suomen Erillisverkot Oy